

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Especifismo

Anarchistyczna praktyka budowania ruchów społecznych i organizacji rewolucyjnych

Adam Weaver

Adam Weaver
Especifismo
Anarchistyczna praktyka budowania ruchów społecznych i organizacji
rewolucyjnych
2009

Artykuł wprowadzający do koncepcji Especifismo (opublikowany w „The Northeastern Anarchist”; numer 11, wiosna 2006) pt. „Especifismo: The Anarchist Praxis of Building Popular Movements and Revolutionary Organization” był pierwszym anglojęzycznym artykułem na ten temat.

Początkowo krótki i niepozorny przekształcił się w typowy tekst programowy, który przetłumaczono na wiele języków i który używany jest obecnie przez latynoamerykańskie organizacje polityczne. Publikacja ta bazowała na wczesnych tłumaczeniach i rozmowach z Pedro Ribeiro (brazylijsko-amerykańskim anarchistą), ale od czasu jej opublikowania przetłumaczono inne teksty, które pogłębiły i wzbogaciły rozumienie Especifismo, np. „Huerta Grande” (pol. Wielki Sad) z 1972 roku (opracowanie teoretyczne Urugwajskiej Federacji Anarchistycznej) oraz obszerna broszura „Social Anarchism and Organization” Federacji Anarchistycznej z Rio de Janeiro (FARJ). [komentarz od Black Rose Anarchist Federation].

pl.anarchistlibraries.net

2009

Spis treści

Rys historyczny	4
Especifismo – rozwinięcie	5
Especifismo w kontekście północnoamerykańskiego i zachodniego anarchizmu	8

W ramach szerokiego ruchu anarchistycznego, stoimy w tradycji opowiadającej się za potrzebą zorganizowanej i zdyscyplinowanej anarchistycznej organizacji politycznej. "Sojusz" w Pierwszej Międzynarodówce był wczesnym przykładem tego modelu, ale był jedną z wielu takich sił. W 1926 r. Nestor Makhno, Peter Arshinov i inni ponownie przedstawili to podejście w klasycznej "Platformie Organizacyjnej Wolnościowych Komunistów", być może najważniejszym tekście dwudziestowiecznego anarchizmu. W Ameryce Południowej - regionie o wielu podobieństwach do południowej Afryki - tradycja ta została rozwinięta jako Especificismo, i to właśnie z tego powodu przedstawiamy to ważne dzieło.

Zaangażowanie anarchistów w ruchy społeczne, a także rozwój pojedynczych organizacji anarchistycznych na całym świecie gwałtownie wzrasta. Dzięki temu anarchizm ponownie uznawany jest za dynamiczną siłę polityczną. W tym świetle Especificismo, pomysł zrodzony z prawie 50 lat doświadczeń anarchistów w Ameryce Południowej, zyskuje znaczenie na całym świecie. Prawdopodobnie wiele idei Especificismo znanych jest anarchistom, jednak powinno ono zostać zdefiniowane jako oryginalny wkład w myśl i praktykę anarchistyczną.

Pierwszą organizacją promującą koncepcję Especificismo – która jest raczej praktyką niż rozwiniętą ideologią – była Urugwajska Federacja Anarchistyczna (FAU), założona w 1956 roku przez anarchistycznych bojowników, wykorzystujących ideę typowo anarchistycznej organizacji. Przetrawszy dyktaturę w Urugwaju, FAU wyszła z podziemia w połowie lat 80., aby nawiązać kontakt i wpłynąć na innych południowoamerykańskich rewolucjonistów anarchistycznych. Działania FAU wsparły założenie Federacji Anarchistycznej Gaúcha (FAG), Federacji Anarchistycznej Cabocla (FACA) i Federacji Anarchistycznej Rio de Janeiro (FARJ) w poszczególnych regionach Brazylii oraz organizacji Auca (Rebelia) w Argentynie. Kluczowe założenia Especificismo zostaną rozwinięte w dalszej części artykułu, jednak można je podsumować w trzech związanych punktach:

1. Potrzeba typowo anarchistycznej organizacji zbudowanej na jedności idei i praktyki.
2. Wykorzystanie typowo anarchistycznej organizacji, aby sformułować teorię i rozwinąć strategię polityczną oraz organizację pracy.
3. Aktywne zaangażowanie w budowanie autonomicznych i społecznych ruchów, opisywane jako proces „zaangażowania społecznego”.

Rys historyczny

W ciągu kilku ostatnich dekad, gdy tylko idee Especificismo pojawiły się na scenie latynoamerykańskiego anarchizmu, okazało się, że mają wiele wspólnego z innymi historycznymi ideami ruchu anarchistycznego na świecie. Najbardziej znany jest Platformizm, który zapoczątkowało opublikowanie Organizational Platform of the Libertarian Communists (Platforma organizacyjna wolnościowego komunizmu). Dokument ten, zwany Platformą, został napisany w 1926 roku przez Nestora Machno – dowódcę chłopskiej armii. Wokół gazety o tej samej nazwie skupieni byli Ida Mett i inni bojownicy grupy *Dieło Truda* (Sprawa Pracy)¹. Ci emigranci po rewolucji rosyjskiej, stacjonując w Paryżu, krytykowali ruch anarchistyczny za brak organizacji, który uniemożliwił wspólny sprzeciw wobec bolszewickim knowaniom zmierzającym do przekształcenia sowieckiego pracownika w instrument systemu jednopartyjnego. Alternatywa, którą proponowali, to bazujący na anarchokomunizmie General Union of Anarchists (Powszechny Związek Anarchistyczny), który dążył do „jedności teorii i taktyki” i skupiał się na walce klas i związkach zawodowych. Podobne idee występują w Organizational Dualism (Dualizmie organizacyjnym), wspomnianym w historycznych dokumentach włoskiego ruchu anarchistycznego lat. 20. Włoscy anarchiści użyli tego terminu, aby opisać zaangażowanie anarchistów, zarówno jako członków anarchistycznych organizacji politycznych, jak i bojowników w ruchu związków zawodowych². W Hiszpanii grupa Przyjaciele Durrutiego ujawniła się, by sprzeciwić się stopniowemu załamywaniu Rewolucji Hiszpańskiej 1936 roku. W *Towards a Fresh Revolution* naśladowała niektóre idee Platformy, krytykując CNT-FAI za jego postępujący reformizm i współpracę z rządem republikańskim, co, jak sądzono, przyczyniło się do pokonania antyfaszystów i sił rewolucyjnych. Wpływowe organizacje w chińskim ruchu anarchistycznym pierwszej dekady XX wieku, takie jak Wuzhengfu-Gongchan Zhuyi Tongshi Che (Towarzystwo Anarchokomunistycznych Towarzyszy) wyznawały podobne idee. Wszystkie te prądy mają swoje cechy charakterystyczne, związane z ruchem i krajem, z którego wyrosły, dzielą jednak wspólny wątek przeplatający wszystkie ruchy, ery i kontynenty.

¹ Skirda, Alexandre. *Facing the Enemy, A History of Anarchist Organization from Prodhon to May 1968*. Oakland, CA: AK Press 2002.

² *Northeastern Anarchist. The Global Influence of Platformism Today* by The Federation of Northeastern Anarchist Communists (Johannesburg, South Africa: Zabalaza Books, 2003), 24. Interview with Italian Federazione dei Comunisti Anarchici (FdCA).

pojawiają się nagle w wyniku wezwań czy pojedynczych dokumentów, ale pochodzą wprost z ruchów globalnego południa, które prowadzą walkę przeciw międzynarodowemu kapitalizmowi, stanowiąc przykład dla nurtów na całym świecie. Especyfiści, mówiąc o organizacji, nawołują do znacznie głębszego ugruntowania organizacji anarchistycznej niż Platforma ze swoją „teoretyczną i taktyczną jednością”. Ugruntowania na strategicznym programie, bazującym na analizie, która prowadzi akcje rewolucjonistów. Dostarczają nam żywych przykładów organizacji rewolucyjnej, opierającej się na potrzebie ogólnej analizy, wspólnej teorii i mocnych związków z ruchami społecznymi.

Sądzę, że tradycja Especificismo może być bardzo inspirująca; nie tylko w skali globalnej, ale zwłaszcza dla anarchistów zajmujących się walką klas w Ameryce Północnej i dla wielorasowych rewolucjonistów w USA. Podczas gdy Platforma zdaje się szufladkować anarchistów jako działaczy wspierających związki zawodowe, Especificismo daje nam przykład, z którego możemy korzystać, i który jest istotny dla naszej pracy w budowaniu ruchu rewolucyjnego. Mając to wszystko na uwadze, mam nadzieję, że ten artykuł pomoże nam w konkretnych refleksjach o tym, jak my, jako ruch, definiujemy i kształtujemy nasze tradycje i wpływy.

Especifismo w kontekście północnoamerykańskiego i zachodniego anarchizmu

W zorganizowanym i rewolucyjnym anarchizmie Ameryki Północnej i Zachodu wiele wskazuje na inspirację i wpływ Platformy, dokumentu mającego największe oddziaływanie na obecny rozkwit organizacji anarchistycznych zajmujących się walką klas na całym świecie. Wielu widzi Platformę jako historyczny dokument, który mówi o porażkach organizacyjnych anarchizmu wśród ruchów ogólnoswiatowej rewolucji z ubiegłego wieku, co skłania ich do określenia się jako osoby działające w duchu platformizmu. W związku z tym prądy Especifismo i Platformizm zasługują na porównanie i przeciwstawienie.

Twórcy Platformizmu byli weteranami partyzantki Rewolucji Rosyjskiej. Pomagali prowadzić wojnę ruchu ludowego przeciwko armiom Europy Zachodniej, a później przeciw bolszewikom na Ukrainie, której mieszkańcy byli kiedyś niepodlegli Imperium Rosyjskiemu. Autorzy Platformy czerpali oczywiście z bogactwa doświadczenia i mając na uwadze kontekst walk będących punktem zwrotnym ich ery. Dokument ten był tylko jednak małym krokiem naprzód, proponując zjednoczenie anarchistów klas walczących i uparcie milcząc w kwestii wielu kluczowych pytań stojących przed rewolucjonistami tamtego okresu, między innymi o opresji wobec kobiet czy kolonializmie.

Podczas gdy większość organizacji anarchokomunistycznych deklaruje dziś bycie pod wpływem Platformy, patrząc wstecz, można ją uznać za przejmujący manifest, który zrodził się z bagna ogarniającego anarchizm bezpośrednio po rewolucji rosyjskiej. Jako projekt historyczny deklaracje i podstawowe idee zawarte w Platformie były w dużej mierze odrzucane na rzecz tendencji indywidualistycznych w ruchu anarchistycznym, były także niezrozumiane z powodu bariery językowej, jak twierdzą niektórzy, lub nigdy nie uzyskały wsparcia jednostek czy organizacji, które zjednoczyłyby się wokół tego dokumentu. W 1927 *Dieło Truda* rzeczywiście zorganizowała małą międzynarodową konferencję zwolenników z Francji, ale była ona szybko przerwana przez władze.

Tymczasem praktyka Especifismo jest żywą, rozwiniętą działalnością i bezspornie znacznie bardziej istotną i współczesną teorią, kształtowaną przez 50 lat zrzeszania anarchistów. Powstała na południu Ameryki Łacińskiej, ale jej wpływ rozprzestrzenił się na cały świat. Idee Especifismo nie

Especifismo – rozwinięcie

Especyfiści przedstawiają trzy główne kierunki swojej polityki. Pierwsze dwa dotyczą organizacji. Mówiąc o potrzebie typowo anarchistycznej organizacji zbudowanej na jedności idei i praktyki, Especyfiści nieodłącznie sprzeciwiają się syntezie organizacji rewolucjonistów lub anarchistów różnych luźno połączonych prądów. Charakteryzują tę formę organizacji jako „intensywne poszukiwanie potrzebnej jedności anarchistów aż do punktu, w którym jedność jest przedkładana nad wszystko, mimo ryzyka utraty pozycji, idei i wniosków, czasem nieodwracalnie. Skutkiem tego typu unii są kolektywy libertarian niemające ze sobą wiele wspólnego poza uznawaniem się za anarchistów”.

Tę krytykę wystosowali Especyfiści z Ameryki Południowej, a anarchiści z Ameryki Północnej również odbierali takie zjednoczone organizacje jako pozbawione jakiegokolwiek spójności, z uwagi na wiele przeciwnych sobie tendencji politycznych. Zwykle większość dyskusji tych grup sprowadza się do niezbyt jasnego „najmniejszego wspólnego mianownika” politycznego, zostawiając niewiele miejsca na wspólne akcje lub rozwinięte dyskusje polityczne towarzyszy.

Organizacje rewolucyjne bez strategii wynikającej z politycznego konsensusu są ograniczone do bycia połączeniem protestu przeciwko ciągłym przejawom opresji i niesprawiedliwości z bezowocnymi akcjami powtarzanymi w kółko, bez woli zrozumienia ich konsekwencji. Especyfiści krytykują tę tendencję, ponieważ są sterowane przez spontaniczność i indywidualizm i nie prowadzą do poważnej, systematycznej pracy potrzebnej do budowania ruchów rewolucyjnych. Rewolucjoniści z Ameryki Łacińskiej zauważają, że organizacje, którym brakuje programu, „które opierają się wszelkiej dyscyplinie między bojownikami, które odmawiają zdefiniowania czy »dopasowania się«, są bezpośrednimi spadkobiercami burżuazyjnego liberalizmu, który reaguje tylko na silne bodźce, dołącza do walki tylko w jej natężonych momentach, odmawiając ciągłej pracy, zwłaszcza w chwilach względnego spokoju pomiędzy walkami”.

Szczególnie zaakcentowana w praktyce Especifismo jest rola organizacji anarchistycznej, bazującej na wspólnej polityce jako przestrzeni dla rozwoju wspólnej strategii oraz koncepcji organizacji pracy grupy. Utrzymywane przez zbiorową odpowiedzialność względem pracy i planów organizacji, budowane jest zaufanie między grupami i poszczególnymi ich członkami, pozwalając na głębokie, dojrzałe dyskusje na temat ich działań. To pozwala or-

ganizacji na tworzenie zbiorczych analiz, rozwijanie bezpośrednich i długofalowych celów oraz zastanawianie się nad zmianami w zależności od okoliczności i nowych faktów.

Bazując na tych zwyczajach i podstawowych zasadach ideologii, organizacje rewolucyjne powinny skupić się na stworzeniu programu, który określiłby ich krótkofalowe i pośrednie założenia i który służyłby ich długofalowym celom. Program ten musi wywodzić się z dokładnej analizy społeczeństwa i współzależności sił będących jego częścią. Musi być budowany na fundamencie doświadczenia walki uciskanych i ich aspiracji, i z tej perspektywy musi określić cele i zadania stawiane przed organizacjami rewolucyjnymi, aby osiągnąć zarówno cel ostateczny, jak i pośrednie zamierzenia.

Ostatnim, ale kluczowym punktem praktyki Especifismo, jest idea „zaangażowania społecznego”. Pochodzi ona z przeświadczenia, że uciskani są najbardziej rewolucyjną częścią społeczeństwa i że ziarno przyszłych społecznych przemian rewolucyjnych zostało już zasadzone właśnie w tych klasach i grupach społecznych. Zaangażowanie społeczne oznacza zaangażowanie anarchistów w codzienne walki klas pracujących i uciskanych. Nie oznacza to działania w ramach kampanii dotyczących jednego tylko tematu, opierającego się na zaangażowaniu oczywistych politycznych aktywistów, a raczej działanie w ramach ruchów ludzi walczących o poprawę ich własnej kondycji, które nie powstają wyłącznie z potrzeb materialnych, ale również z potrzeb o społecznych i historycznych korzeniach, aby odeprzeć ataki państwa i kapitalizmu. Dotyczy to także ruchów, na których czele stoją szeregowi robotnicy, ruchów społeczności imigrantów, domagających się legalizacji pobytu, organizacji sąsiedzkich stawiających opór zabójstwom i brutalności policji, studentów klasy pracującej walczących przeciwko cięciom budżetowym i biednych, bezrobotnych ludzi sprzeciwiających się eksmisjom i ograniczonej dostępności do usług. Zmagając się z codziennymi problemami, uciskani stają się świadomą siłą. Klasą samą w sobie, a może klasą w nich samych (zdefiniowani poza klasową redukcjonistyczną wizją miejskiego proletariatu przemysłowego, aby włączyć wszystkie uciskane grupy społeczne, które mają istotny udział w nowym społeczeństwie), hartowaną, testowaną i tworzoną wciąż na nowo poprzez codzienne zmagania o pilne potrzeby. To znaczy, że oni się zmieniają – z klas i grup społecznych istniejących obiektywnie i przez fakt społecznych relacji – w społeczną siłę. Połączeni organicznymi metodami, często przez swoją samoorganizacyjną spójność, stają się samoświadomymi aktorami zdającymi sobie sprawę ze swojej mocy, gło-

su i przyrodzonego ciemniźcyela: elit rządzących, które sprawują kontrolę nad strukturami władzy współczesnego społeczeństwa.

Przykładami zaangażowania społecznego, które wymienia Federacja Anarchistycznej Gaúcha, są: ich praca z komitetami sąsiedzkimi w miejskich wsiach i slumsach (nazywanymi społecznymi komitetami oporu), budowanie sojuszy z szeregowymi członkami organizacji wiejskich bezrolnych pracowników z ruchu MST (Movimento dos Trabalhadores Sem Terra, czyli Ruch pracowników bez ziemi), a także wśród zbieraczy śmieci i surowców wtórnych. W związku z wysoką liczbą tymczasowych i warunkowych zatrudnień, zatrudnień niepełnych i bezrobociem w Brazylii, znacząca część klasy pracującej przetrwała nie dzięki pracy najemnej, a raczej za sprawą pracy umożliwiającej jedynie przetrwanie, i gospodarki nieformalnej, na przykład prac budowlanych, handlu ulicznego lub zbierania śmieci i surowców wtórnych. Przez kilka lat pracy FAG zbudowała silną relację z miejskimi zbieraczami śmieci, nazywanymi „catadores” (z portugalskiego: Kolektory). Członkowie FAG wspierali ich przy formowaniu ich własnej narodowej organizacji (pracującej nad mobilizacją zbieraczy śmieci wokół ich interesów) oraz przy zbiorce pieniędzy na budowanie zbiorowo zarządzanego recyklingu.

Koncepcja relacji idei i ruchów społecznych w Especifismo zakłada, że idee te nie powinny być narzucone przez kierownictwo, przez „mass line” (od tłum. maoistyczna metoda sprawowania władzy mająca pozory demokracji) czy intelektualistów. Bojownicy anarchistyczni nie powinni starać się przekonać ruchów do głoszenia „anarchistycznych” opinii, ale zamiast tego chronić ich anarchistyczne zacięcie, to znaczy ich naturalne dążenie do samoorganizacji i zagorzałej walki dla własnych interesów. To opiera się na założeniu, że ruchy społeczne osiągną własną logikę tworzenia rewolucji niekoniecznie wtedy, kiedy wszyscy osiągną moment identyfikowania się jako anarchiści, ale kiedy wszyscy (lub przynajmniej przeważająca większość) osiągną świadomość własnej mocy i będą trenować tę moc w życiu codziennym, w pewnym sensie przyjmując idee anarchizmu. Dodatkową rolę anarchistycznego bojownika wśród ruchów społecznych według Especyfistów jest odnoszenie się do wielu prądów politycznych, które będą istnieć wewnątrz ruchów, i aktywne zwalczanie oportunistycznych elementów awangardy proletariatu i polityki wyborczej.